

IMPRESSIE PLATFORMDAG

'DE GEMEENTEN AAN BOD'

DONDERDAG 26 JUNI 2025

SNEEK

Op 26 juni verzamelden zo'n 45 geïnteresseerden zich de Raadszaal van het gemeentehuis van Súdwest-Fryslân. Onder hen een flink aantal gemeenteambtenaren, en dat was ook precies de bedoeling. Inzet op deze dag was namelijk de onderlinge betrokkenheid tussen gemeenten te versterken en de samenwerking met andere partijen binnen het Platform IJsselmeergebied te verbeteren. Hoe zit het watersysteem van het gebied in elkaar? Hoe afhankelijk zijn gemeenten hiervan? Wat is de impact van beleidskeuzes van hogere overheden op gemeenten in het IJsselmeergebied?

In de ochtend zoemden we voor de aanwezige gemeenten die nog niet bekend zijn met het Platform in op nut en noodzaak van samenwerken op de schaal van het IJsselmeergebied. Voor velen was nieuw dat het watersysteem van het IJsselmeer grofweg het gehele grondoppervlak van Nederland ten noorden van de lijn Nijmegen-Amsterdam beslaat.

In het ochtendprogramma kwam een aantal thema's aan de orde. Programmadirecteur Saar Foeken trapte af met een korte inleiding op de dag. Vervolgens gaf Roel Doef een algemene introductie van het IJsselmeergebied aan de hand van de vijf doelstellingen van het Platform, de functies en het functioneren. Hij sloot af met een rondje IJsselmeergebied in beeld.

Dity Langendijk gaf de deelnemers daarna inzicht in de werking van het watersysteem van het IJsselmeergebied. Een zeer informatieve presentatie, waarbij veel vragen uit de zaal werden gesteld en beantwoord.

Vervolgens nam Saar Foeken de deelnemers mee in het functioneren van het Platform IJsselmeergebied.

Na een korte pauze was het woord aan de gemeenten. Allereerst presenteerden Maarten Hulstijn (Almere) en Gilbert van Dijk (Lelystad) onder de titel 'Steden aan het water' welke belangrijke thema's, uitdagingen en dilemma's er spelen in stedelijk gebieden aan de dijk.

Daarna was de beurt aan Marco Kwakman (Medemblik). Hij lichtte toe welke belangrijke thema's er spelen in het Noord-Hollandse. Denk aan het belang van drinkwatervoorziening (PWN). Maar ook de impact van zoetwaterbeschikbaarheid op agrarisch landgebruik is een belangrijk thema. Tenslotte noemde hij de consequenties van bodemdaling in het Veenweidegebied. Marco constateert dat veel Noord-Hollandse gemeenten zich nog onvoldoende realiseren hoe afhankelijk zij zijn van (de

ontwikkelingen in) het IJsselmeergebied. Hij roept de vraag op: wie moet ze dat vertellen? Speelt de Nota Ruimte daar een rol in?

De derde presentatie was van Yvonne Sieswerda (Súdwest-Fryslân). Onder de titel Veen en Meer nam zij ons mee in de problematiek van de veenweidegebieden en cultuurhistorische waarde van steden langs de IJsselmeerkust. Door de bodemdaling in de veenweidegebieden staat het landgebruik onder druk. Er ontstaat een 'put' in het zogenaamde lage midden en dit leidt tot meervoudige problemen in heel Friesland. De noodzaak om keuzes te maken en meer samenhang te ontwikkelen in relatie tot de verschillende grondsoorten wordt urgenter. Organisaties, ondernemers, burgers en overheden moeten samenwerken om tot goede oplossingen te komen.

De ochtend werd afgesloten door Aart Schoenmaker, die vertelde over de totstandkoming van de Toekomstvisie Gastvrije Randmeren die binnenkort wordt gepresenteerd. Maar liefst 15 gemeenten hebben zich verenigd in het samenwerkingsverband 'Gastvrije Randmeren'. Op aansprekende wijze vertelde hij hoe de gemeenten in een goede samenwerking zijn gekomen tot een gedeelde toekomstvisie op het gebied, waarin ecologie en natuurontwikkeling, recreatie en toerisme zijn samengebracht.

Na een uitgebreide netwerklunch verplaatste het gezelschap zich naar de om de hoek gelegen Martinikerk. In dit prachtige gebouw werd traditioneel gestart met 'de zeepkist', waarbij deelnemers in een korte pitch iets onder de aandacht kunnen brengen. Dit keer nam Roelof Smedes het woord, met een oproep om bij projecten toch vooral op tijd na te denken over waar het benodigde zand vandaan moet komen. En Roel Doef bracht de Verenigde IJsselmeertop, 3 juli 'op' Urk nog eens onder de aandacht.

Workshops in de Martinikerk

Vijf workshops:

1. **Workshop over rol en positie van** gemeenten in het samenspel van beleid en uitvoering. Hoe verhoud je je tot elkaar? Kansen binnen het Platform IJsselmeergebied? (Saar Foeken en Edith Nobel)

Constateringen:

- Er komt pas beweging als er problemen zijn.
- Gemeenten hebben verschillende belangen. Lastig om te organiseren hoe gemeenten vertegenwoordigd zijn hierdoor. Naar verwachting is het nieuwe peilbesluit de nieuwe "vijand", de nieuwe dreiging. De urgentie die nodig is om elkaar op te zoeken.
- Provincies spelen een cruciale rol om als gemeenten bij het rijk aan tafel te komen.
- Water wordt in portefeuilles van wethouders met zeer verschillende andere thema's gecombineerd. Weinig wethouders hebben RO en water gecombineerd in portefeuille.
- In visies van gemeenten wordt nu geen rekening gehouden met een eventuele peilstijging. Dat bewustzijn is er niet. Gemeenten zijn niet geïnformeerd. Investerings zijn vaak voor 30-40 jaar. Het huidige peilbesluit is na 2050. Dat wordt gezien als "ver van mijn bed".

Voorbeelden:

- Gastvrije Randmeren: samenwerking rond vier thema's: watersport, recreatie, landschap en natuur. Ria – en nu gedurende haar afwezigheid Aart – behartigt de gebiedsbelangen en is eerste aanspreekpunt.
- Blauwe As. Samenwerking ontstond van gemeenten rond de randmeren door de problemen rondom blauwalg en de waterkwaliteit die alleen gezamenlijk aangepakt konden worden. Beheer en onderhoud wordt in gezamenlijkheid gedaan.

Tips:

- **Organisatie van gemeenten verloopt via de regio's.** daar ligt een aanknopingspunt om te kijken wie namens de gemeenten kan optreden/spreken binnen de context van het Platform.
- **Kies een onafhankelijke voorzitter.** Als voorbeeld bespreken we het Regionaal Overlegorgaan IJsselmeergebied. Een samenwerking van zeer diverse partijen (vb: watersportverbond, Coalitie het Blauwe Hart en LTO) dat ogenschijnlijk zeer uiteenlopende belangen heeft, maar op een dieper niveau allemaal de ruimtelijke kwaliteit en een gezond ecosysteem belangrijk vinden. Het werkt doordat de voorzitter niet vanuit een van de partijen is geleverd en echt voortdurend het gezamenlijke belang in het oog houdt en partijen daar scherp op houdt.
- **Provincies, betrek de gemeenten bij de totstandkoming van de Omgevingsvisie.** Gemeenten hebben het nodig om te weten wat er in de ruimtelijke plannen komt. Andersom hebben provincies het nodig om te weten wat de wensen en plannen van gemeenten zijn. Daar vindt nu te weinig afstemming over plaats. Dus ook op R.O.-gebied is tussen de diverse overheden het nodige te doen, buiten het Platform om.
- Hoe haak je gemeenten aan? **Maak het relevant door het inzichtelijk te maken. Kaarten en beelden helpen daarbij,** zoals het kaartje Hindeloopen dat Dity in haar presentatie liet zien vanochtend. Waar raakt het de gemeenten?

2. Gemeenten aan de dijk (Maarten Hulstijn en Gilbert van Dijk)

Algemeen was de sfeer verbindend. Er bestaat wederzijds begrip en oog voor de opgaven.

Korte intro vanuit herijking

Scenario's laten vergroting van extremen zien tot aan 2050

Waterveiligheid is geen probleem, gaat wel in Markermeer knellen.

Discussie

- Tekort aan water kan leiden tot toename infectieziekten, in combinatie met lage waterstand en toename temperatuur
- Opgave vanuit Deltaprogramma vraagt om meer wateropzet en uitzakking. Is een nationale opgave. Kan conflicteren met de gemeentelijke opgaven. Gezamenlijke opgave.
- Veel kustgemeenten hebben economische belangen bij recreatie/horeca/imago.
- Peilopzet en versterkingsopgave dijken is locatieafhankelijk. Wees flexibel waar deze landen.
- Gemeenschappelijke opgave = weerbaar maken en acceptatie. Is onderdeel van de brede verkenning

Dilemma: koste wat het kost of acceptatie van lichte hinder?

- Vraagt verandering van gemeentelijk RO beleid. 'Proactief' inzetten op RO-beleid, nu al rekening houden met toename extremen. Vraagt adaptieve benadering
- Ook vanuit herijking; zoek binnen de opgave naar een gedeelde invulling. ofwel; waar kunnen oplossingen landen zonder de gemeentelijke opgaven te hinderen/beperken?

Dit leidt tot gezamenlijke opgaven/constateringen:

- Adaptatiestrategie. Wat moet je doen met de bestaande gegevens/vraagt van gemeentes om ruimte.
- Nu vindt te weinig gestructureerd overleg tussen 'wateropgave & RO-belangen' plaats.
- Vergroten/bewustmaken weerbaarheid inwoners/ondernemers.
- Onderzoeken verankering herijking input nota ruimte/Novi.

3. Gemeenten in het achterland met wensen (o.a. laagveen) door Yvonne Sieswerda. Sessie Veen en Meer

De bodem daalt in de veengebieden van Friesland, verschillende factoren liggen hier aan ten grondslag. Er zijn uitdagingen, niet alleen voor het veenweidegebied maar ook voor andere gebieden. Hoe kunnen we samen goede oplossingen bedenken, welke consequenties heeft dit! Tijdens de sessie Veen en Meer hebben we het vooral gehad over het veengebied in Friesland.

Om het vrijkomen van CO₂ in dit gebied tegen te gaan is het belangrijk dat het peil in het gebied verhoogd wordt en er een einde komt aan de onderbemaling.

Dat hebben we als uitgangspunt genomen voor het gesprek. Welke kansen geeft het verhogen van het peil in dit gebied?

- Kansen voor natte teelten in het gebied zoals lisdodde, vlas en olifantsgras. Dit kan verder gestimuleerd worden door (landbouw)subsidies hiervoor in te richten.
- Het landschap/de natuur wordt meer moerassig bij het vernatten van de veenweidegebieden. Wat voor kansen biedt dit voor regeneratief toerisme? De verwachting is namelijk dat er komend decennium een grote groei en inbrengsten van toerisme naar het gebied komen. Hoe kunnen we daar vanuit dit gebied op in spelen?
- Een vraag die naar voren kwam is hoe stimuleren we boeren om een verandering in de bedrijfsvoering door te brengen naar meer natuurvriendelijk boeren in deze regio?
- Clustering van woningen in de F4 spreekt aan, maar zorg ook voor leefbaarheid in de Zuiderzeesteden, dus focus je niet alleen op de F4. Bij elke keuze nadenken over de consequenties voor de rest van Friesland.
- Zorg ervoor dat je in Friesland leefbare regio's houdt. Kun je dit sturen?
- Omgevingskwaliteit is een belangrijk thema bij alle ontwikkelingen in Friesland.
- Tot slot spraken we over de rol van de verschillende overheden, het belang van hun onderlinge samenwerking en hun verantwoordelijkheid in het uitvoeren van hun taken.

4. Gemeenten in het achterland met problemen (o.a. kwelvraagstukken)

In deze workshop werden de volgende issues benoemd:

Drinkwater:

- Ministerie VRO wil 100.000 woningen bouwen
- Ministerie IenW wil extra drinkwater

Gemeenten en PWN voelen zich speelbal. Vraag aan het Platform: geef helderheid! Werk aan bewustwording, zorg voor helderheid over het proces en het vervolg.

Recreatie en Economie:

Verken kansen om recreatie en economie te verbeteren met andere vormen van waterbeheer (Buitendijks, binnendijks en binnen land).

Landbouw, tuinbouw en veeteelt

- Zorg voor bewustwording waterbeheer
- geef ruimte voor innovatieve waterberging, teelten en vergunning
- verbeter de samenwerking Waterschappen en provincie

5. Van het meer en de rand

Issues: Grondwaterpeil verhogen

- Einde onderbemaling
- Zorgen dat subsidies verschuiven naar natte teelt olifantsgras, lisdodde, vlas (bouwmaterialen)
- Waterrecreatie → regeneratief toerisme stimuleren
- Natuur/ diversiteit – moerassing
- Waterzuiverend zaad voor planten (zaad wat goed is voor insecten)
- Boeren stimuleren om verandering in de bedrijfsvoering door te voeren
- Koester de weidsheid → heb oog voor de leefbaarheid. Wel uitbreidingsmogelijkheden (naar aard en schaal) → cluster met in grotere kern voorzieningen concentreren
- Verscheidenheid in woningen
- Samenwerken overheden op alle niveaus: ze hebben elk een verantwoordelijkheid, samenwerken op alle lagen!

Hoe kijken jullie naar deze dag?

- Dank voor het verkleinen van de afstand; de eerste stap is gezet
- Hoop op verdere betrokkenheid
- Zet lokale kennis in
- Neem ons snel mee in de herijking
- Benut regionale samenwerkingsverbanden
- Kennisdeling: zorg dat gemeenten ook weten wat er speelt
- Uitnodiging aan gemeenten om aan te haken bij vooroverleg Trinteloverleg
- Cursus Introductie IJsselmeergebied voor young professionals
- In de DPRA-regio's zitten waterschappen en gemeenten samen
- Benut bestaande informatie
- Maak een IJ-brief voor alle gemeenten met informatie over de Herijking
- Oproep aan provincies en waterschappen: neem thematiek mee in gesprekken met gemeenten
-

Wat blijft bij?

- Toegankelijk en beeldend verteld
- Ongeveer een kwart van de gemeenten was vertegenwoordigd... wat zou de oorzaak hiervan zijn?
- Adaptatiestrategie spreekt aan in gesprek met gemeenten
- Oostwal en Westwal: zou daar een coöperatie denkbaar zijn à la de Gastvrije Randmeren?
- Teamgevoel in de gesprekken vandaag!
- Gemeenteraadsverkiezingen: ligt hier een kans?

Wat is nodig?

- Meer informatie delen
- NW-Overijssel beter meenemen in alle uitwerkingen
- Urgentie goed communiceren

Conclusie

Wijzigingen in afspraken rondom het peilbeheer hebben direct consequenties voor gebieden aan en achter de dijk in het gebied. Op deze Platformdag realiseerden de aanwezige gemeenteambtenaren zich dat bewustwording in hun gebied hiervan hard nodig is.

Voor wie er niet bij was: hou de website van het Platform IJsselmeergebied in de gaten! Na de zomer zal het Platform IJsselmeergebied opnieuw bijeenkomsten organiseren die consequenties van veranderingen in het waterbeheer zichtbaar maken.